

Παιδαγωγικές Νουθεσίες Ἀγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου

Γεωρῶ ὑποχρέωσή μου νά δημοσιοποιήσω ἀποσπάσματα ἀπό τό ἔργο τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, σέ ἀπλή ἀπόδοση, σχετικά μέ τήν ἐκπαίδευση τῶν νέων. Διατηρῶ τό πολυτονικό σύστημα γραφῆς.

Δέν εἶναι ἀξιοπερίεργο τό ὅτι στέλνουμε τά παιδιά μας στό σχολεῖο νά μάθουν γράμματα καί τέχνες καί ἐξαντλοῦμε ὅλες μας τίς δυνατότητες γιά τήν ἐπιτυχία αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ καί δέν ἐνδιαφερόμαστε νά τά ἀναθρέψουμε συγχρόνως καί σύμφωνα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ;

Ἔ, λοιπόν, νά ξέρετε ὅτι, ὅταν ἀνατρέφουμε τά παιδιά μας, ἔτσι ὥστε νά γίνουν, ἀναιδῆ, ἀκόλαστα, ἀπειθάρχητα, βάνουσα, τότε, ἐμεῖς πρῶτοι θά γευθοῦμε τούς καρπούς τῆς κακίας τους.

Ἄς προσέξουμε λοιπόν, αὐτό τό θέμα καί ἄς ὑπακούσουμε σέ αὐτό πού μᾶς διδάσκει ὁ μακάριος Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ὁποῖος μᾶς συμβουλεύει νά ἀνατρέφουμε τά παιδιά μας καί νά τά παιδαγωγοῦμε, σύμφωνα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Νά τούς δίνουμε πάντα ἐμεῖς πρῶτοι τό καλό παράδειγμα καί νά τά συνηθίσουμε ἀπό μικρά στήν μελέτη τῶν Θείων Γραφῶν.

(Ἰωάν. Χρυσόστομος: P.G. 61,150, κ.ἐξ.)

Μέχρι πότε θά εἴμαστε κάτω ἀπό τό σαρκικό φρόνημα; Μέχρι πότε θά σκύβουμε καί θά ἐπικεντρώνουμε ὅλο τό ἐνδιαφέρον μας πάνω στά γῆινα πράγματα;

Ὅταν πρόκειται, γιά τήν φροντίδα τῆς ἀνατροφῆς καί τήν παιδαγωγία τῶν παιδιῶν μας, ἄς παίρνουν ὅλα τά ἄλλα δεύτερη θέση καί σημασία.

Ἄν τό παιδί διδάχτεῖ ἀπό μικρό νά σκέπτεται μέ σωστό τρόπο, τότε ἔχει ἤδη ἀποκτήσει μεγάλο πλοῦτο καί δόξα.

Δέν θά ἔχεις κατορθώσει τίποτα τό σπουδαῖο, ἂν ἔχεις μάθει τό παιδί σου κάποια τέχνη ἢ τήν ἀρχαία φιλοσοφία, μέ τήν ὁποία θά κερδίσει ἐνδεχομένως χρήματα. Τό σπουδαῖο θά εἶναι ἂν τό ἔχεις διδάξει τήν τέχνη νά περιφρονεῖ τά χρήματα. Ἄν θέλεις νά τό κάνεις πλούσιο, ἔτσι νά τό κάνεις. Γιατί πλούσιος δέν εἶναι ὅποιος ἔχει ἀνάγκη ἀπό πολλά χρήματα ἢ ἐκεῖνος πού ἔχει ὅλα τά ἀγαθά, ἀλλά ἐκεῖνος πού δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπό τίποτα. Αὐτό νά διδάξεις τό παιδί σου. Αὐτό νά τοῦ μάθεις. Αὐτός εἶναι ὁ μεγαλύτερος πλοῦτος.

Μήν κοιτάξεις, πῶς θά τό κάνεις νά προκόψει –μέ τήν ἔννοια βέβαια,

πού τό κοσμικό φρόνημα θεωρεῖ τήν προκοπή— γιατί ἔτσι θά τό καταντήσεις φιλόδοξο. Φρόντισε καλύτερα νά τοῦ μάθεις πῶς νά περιφρονεῖ, σέ ἐτούτη ἐδῶ τή ζωή, τήν ἀνθρώπινη δόξα. Ἔτσι μπορεῖ νά γίνεи καί πιό ἐνδοξος καί πιό σπουδαῖος.

Αὐτά εἶναι πράγματα, πού εἶναι εὐκόλα καί εἶναι δυνατόν νά γίνουν ἐξ ἴσου, καί ἀπό τόν πλούσιο καί ἀπό τό φτωχό. Αὐτά δέν τά διδάσκονται κανεῖς ἀπό δάσκαλο, οὔτε τοῦ τά μαθαίνει καμμιά τέχνη. Αὐτά εἶναι πράγματα πού τά μαθαίνει κανεῖς ζῶντας σύμφωνα μέ τό νόμο τοῦ Θεοῦ.

Μήν φροντίζεις μόνο, νά ζήσει τό παιδί σου πολλά χρόνια ἐδῶ στή γῆ. Φρόντισε νά ἀξιωθεῖ νά ζήσει τήν ἀτέλειωτη καί αἰώνια ζωή.

(Ἰωάν. Χρυσόστομος: P.G. 61,150, κ.ἑξ.)

Θέλεις νά ἀφήσεις ἀνθρωπέ μου, πλοῦτο στό παιδί σου; Δίδαξέ το νά εἶναι τίμιο. Γιατί ἔτσι θά μπορέσει νά διαφυλάξει τόν πλοῦτο του. Ἔτσι, ἀκόμα καί ἂν δέν ἀποκτήσει ἄλλα κτήματα, τουλάχιστον δέν θά σκορπίσει ὅσα ἔχει.

Ἄν ὅμως τό παιδί σου εἶναι πονηρό, τότε δέν θά τό ἀφήσεις φύλακα τοῦ πλούτου σου, ἀλλά θά τό κάνεις χειρότερο καί ἀπό τόν τελευταῖο φτωχό τῆς γῆς.

Γιά ὅσους δέν ἔχουν ἀναθρέψει σωστά τά παιδιά τους, εἶναι γι' αὐτά προτιμότερη, ἀπό τόν πλοῦτο, ἡ τέλεια φτώχεια. Γιατί ἡ φτώχεια θά τά διατηρήσει στήν ἀρετή, ἀκόμα καί παρά τή θέλησή τους, ἐνῶ ὁ πλοῦτος δέν θά τά ἀφήσει στόν ἴσιο δρόμο, ἀκόμα καί ἂν τά ἴδια τό θέλουν. Ἡ πλούσια ζωή θά τά παρασύρει στό κακό, θά τά καταστρέψει καί θά τά ὀδηγήσει σέ ἀμέτρητα δεινά.

(Ἰωάν. Χρυσόστομος: P.G. 61, 546 κ.ἑξ.)

Πές μου ἀνθρωπέ μου, ἂν ἔβλεπες τό παιδί σου νά λειώνει ἀπό τήν πείνα, θά τό ἄντεχε ἡ ψυχή σου καί θά ἀγνοοῦσες τήν κατάστασή του; Δέν θά ἔτρεχες νά κάνεις ὅ,τι περνάει ἀπό τό χέρι σου, γιά νά τό χορτάσεις καί νά τό ἀναπαύσεις;

Ἔ, λοιπόν, ἂν ἔλειωνε τό παιδί σου ἀπό τήν πείνα καί τήν ἔλλειψη τῆς ὑλικῆς τροφῆς, δέν θά τό παράβλεπες. Τώρα, πού καταστρέφεται ἀπό τήν ἔλλειψη τῆς διδασκαλίας τῶν Θεῶν Γραφῶν, τό σηκώνει ἡ ψυχή σου καί τό προσπερνᾷς ἀπαρατήρητο;

Πές μου, ἀξίζει τέτοιος πού εἶσαι, νά ὀνομάζεις πατέρας;

Αὐτή ἡ πείνα εἶναι φοβερώτερη ἀπό τήν ἔλλειψη τῆς τροφῆς, ἐφ' ὅσον καταλήγει στόν μεγαλύτερο, τόν πνευματικό θάνατο. Γι' αὐτό πρέπει νά ἐνδιαφερόμαστε, περισσότερο γι' αὐτήν καί νά τήν ἀντιμετωπίζουμε πιό ἄμεσα. Ὁ ἀπ. Παῦλος λέει: Νά μεγαλώνετε τά παιδιά σας, νουθετῶντας καί παιδαγωγῶντας τα, μέ τό νόμο τοῦ Θεοῦ (Ἐφ. στ', 4). Αὐτή εἶναι ἡ

πιό καλή πατρική φροντίδα. Αὐτή εἶναι ἡ πιό γνήσια πατρική κηδεμονία. Ἔτσι ἐγώ κατανοῶ τήν πατρική σχέση μέ τό παιδί, ὅταν δηλαδή ὁ πατέρας φροντίζει περισσότερο ἀπό τήν ὑλική, τήν πνευματική τροφή τοῦ παιδιοῦ του. **(Ἰωάν. Χρυσόστομος: P.G. 51, 100-101)**

Ἄν πρόκειται νά μᾶς ζητηθοῦν εὐθύνες γιά τούς ἄλλους ἀνθρώπους –ἐφ’ ὅσον μᾶς ἔχει πεῖ ὁ ἀπόστολος Παῦλος: κανένας νά μήν ζητάει τό δικό του, ἀλλά καθένας νά φροντίζει γιά τό συμφέρον τοῦ ἄλλου. (Α΄ Κορ. 10, 24)– πόσο περισσότερο θά εἴμαστε ὑπόλογοι γιά τήν ἔλλειψη τῆς φροντίδα μας πρός τά παιδιά μας;

Θά μᾶς πεῖ ὁ Θεός: Δέν τό εἶχες τό παιδί κοντά σου ἀπό βρέφος; Δέν σέ ἔχω ὀρίσει δάσκαλό του, προστάτη, κηδεμόνα καί ὁδηγό του; Δέν τό εἶχα ἀφήσει ὀλοκληρωτικά στά χέρια σου;

Σοῦ ἔχω δώσει ἐντολή, νά τό διαπλάσεις ἀπό πολύ μικρό καί νά τό παιδαγωγήσεις σωστά. Νομίζεις ὅτι θά βρεῖς ἔλεος, ἂν ἀδιαφορήσεις καί τό ἀφήσεις νά χαθεῖ;

Τί ἔχεις νά ἀπαντήσεις πάνω σέ αὐτό ἀνθρωπέ μου;

Μήπως θά μοῦ πείς, ὅτι τώρα πού μεγάλωσε τό παιδί, εἶναι γιά ἐμένα δύσκολο αὐτό τό ἔργο καί σκληρό; Αὐτό ἀνθρωπέ μου ἔπρεπε νά τό εἶχες ὑπολογίσει ἀπό τότε, πού τό παιδί ἦταν μικρό καί εὐπλαστο καί μπορούσε εὐκόλα νά ὑπακούει. Ἀπό τότε ἔπρεπε νά τό διαπαιδαγωγήσεις προσεκτικά καί νά τό συνηθίσεις νά κινεῖται καί νά σκέπτεται σωστά. Ἀπό τότε ἔπρεπε νά τό διορθώνεις καί νά κόβεις τίς ἀδυναμίες του. Τότε, πού ἡ ἡλικία ἦταν ἀκόμα τρυφερή καί ὅλα ἦταν πιό εὐκόλα. Τότε ἔπρεπε νά εἶχες ξερριζώσει τά ἀγκάθια.

Ἄν δέν τά παραμελοῦσες τότε πού ἀναπτύσσονταν τά πάθη, δέν θά εἶχαν τώρα ριζώσει καί δέν θά ἦσαν σήμερα δυσκολοθεράπευτα. Γιά αὐτό ἀκριβῶς μᾶς παραγγέλει ἡ Ἁγ. Γραφή καί μᾶς λέει: «Κάνε τό παιδί σου, νά σκύψει τό κεφάλι, ἀπό τή μικρή του καί ὅλας ἡλικίας, τότε πού εἶναι πιό εὐκόλη ἡ διαπαιδαγώγησή του» (Σοφ. Σειρ. 7, 23).

(Ἰωάν. Χρυσόστομος: P.G. 51, 327 κ.ἐξ.)

Πιστεύω ὅτι ὁ μέγας διδάσκαλος πολύ καλά τά γράφει. Φαίνονται ὡς νά γράφτηκαν σήμερα καί ὄχι πρὶν ἀπό αἰῶνες. Διαχρονικό τό πρόβλημα καί ἡ λύση ἐπίσης. Οἱ πατέρες τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας πάντα ἐπίκαιροι. Ἡ μελέτη τῶν γραπτῶν τους πολλαπλῶς ὠφέλιμη καί καθημερινῶς χρήσιμη. Πολλά προβλήματα θά εἶχαν λυθεῖ (σήμερα) ἂν εἶχαμε ἐντρυφήσει στούς λόγους των.

Παναγιώτης Μυργιώτης
Μαθηματικός